

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ И РЗВОЈА ПАРКА ПРИРОДЕ „ГОЛИЈА“ ЗА ПЕРИОД 2008. ДО 2012. ГОДИНЕ (резиме)

УВОД

Програм заштите и развоја подручја Парка природе Голија (у даљем тексту : Програм) доноси се на основу одредби Закона о заштити животне средине (" Службени гласник РС" број 66/91, 83, 92, 53/93, 67/93, 48/94 и 53/95), у складу са Уредбом Владе Републике Србије о проглашењу Парка природе Голија ("Службени гласник РС" број 45/2001) за период 2008. до 2012. године.

Уредбом Владе Републике Србије о проглашењу Парка природе Голија ("Службени гласник РС" број 45/2001), за стараоца је одређено Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“ Београд, које има обавезу израде и спровођења средњорочног и годишњих Програма заштите и развоја који по обиму послова, динамици спровођења и потребним финансијским средствима се усклађује са дугорочним планским документима, актуелним стањем на терену и расположивим финансијским средствима чији су извори утврђени одредбама Закона о заштити животне средине (" Службени гласник РС" број 66/91, 83, 92, 53/93, 67/93, 48/94 и 53/95).

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

АКТ О ЗАШТИТИ

Уредба Владе Републике Србије (Службени гласник РС број 45/2001 од 20.07.2001. године), одређује да се подручје планине Голије и Радочела ставља под заштиту као Парк природе под именом „Голија“ и сврстава у И категорију заштите као природно добро од изузетног значаја.

СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА

Чланом 1. Уредбе Владе републике Србије ово добро сврстава се у И категорију, као добро од изузетног значаја, док је део Парка природе Голија, одлуком комисије УНЕСЦО-а у оквиру програма МАБ-а октобра месеца 2001. године, проглашен за **Резерват биосфере „Голија-Студеница“**.

ПОВРШИНА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Површина парка природе Голија износи 75.183,96 хектара, а у оквиру ове површине издвојен је Резерват биосфере „Голија-Студеница“ у укупној површини од 53.804 хектара.

ЦИЉЕВИ, КРИТЕРИЈУМИ И КОНЦЕПЦИЈА

ЦИЉЕВИ

Општи и основни циљеви и задаци заштите и развоја подручја Парка природе „Голија“ су:

- 1) чување, заштита и унапређење локалитета посебних природних вредности и реткости и њихово наменско коришћење за научна истраживања, едукацију, презентацију јавности и рекреацију, у складу са еколошким потенцијалима подручја.
- 2) очување, заштита и унапређивање предеоних и амбијенталних вредности подручја укључујући флору, фауну, земљиште, вода, ваздух, шуме, пашњаци и ливаде, ловна и риболовна фауна, уз њихово наменско коришћење на принципима одрживог развоја.
- 3) очување заштита и унапређење културно-историјског наслеђа Голије као и заштита околине непокретних културних добара;
- 4) организована, мултидисциплинарна и дугорочна научна истраживања парка, едукација свих категорија становништва и секторских струка, презентација и популаризација вредности парка;
- 5) системским управљањем, контролом и надзором вршити спречавање даљег нарушавања и деградације парка и заштита од елементарних непогода.
- 6) усмерени развој постојећих и нових активности заснованих на потенцијалима и традицији подручја парка и непосредног окружења, развој туризма, спорта, рекреације у складу са функцијама парка.

Овим Програмом се усмеравају приоритети на заштити и унапређивању природних и створених вредности, репрезентативних одлика, појава и темељних феномена подручја са обезбеђењем услова за развој подручја и шире зоне утицаја.

Програмирање послова и задатака заштите и развоја подручја Парка природе „Голија“, врши се дефинисањем посебних циљева:

1. заштита, очување и управљање заштићеним природним добрима, спречавање даљег нарушавања и деградације подручја парка ,
2. санирање угрожених делова подручја парка,
3. развој васпитно образовних и научних активности,
4. израда просторно - урбанистичких, гранских планова и програмско усаглашавање са еколошким капацитетима подручја,
5. планска изградња објеката.
6. покретање иницијативе за измену и допуну Уредбе о заштити.

КРИТЕРИЈУМИ

Критеријуми заштите и развоја подручја Парка природе „Голија“ заснивају се на принципима:

1. заштите биолошке разноврсности, заштите и унапређења посебних природних и културних вредности,
2. контролисаног и мудрог коришћења природних ресурса,
3. одрживог развоја подручја, односно зоне утицаја, на локалном и регионалном нивоу уз уважавање социо-економских фактора и квалитета живљења локалног становништва.
4. усаглашавања програма развоја делатности са граничним капацитетима подручја парка, мерама и условима њиховог коришћења.

КОНЦЕПЦИЈА

Основна концепција овог програма је остваривање будуће заштите и развоја подручја Голије. Развој овог подручја огледаће се у укупном развоју на економским и социјалним принципима одрживости.

Поред тога, неопходно је усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и очувања природног добра и развијање принципа усклађеног развоја и коришћења.

Неопходно је приступити активирању туристичко рекреативним потенцијалима и развијању посебних видова туризма у сарадњи са институцијама и привредним друштвима из области туризма, локалним самоуправама и становништвом, сагласно планираним капацитетима развоја делатности туризма.

Управљач ће на основу успостављеног мониторинг система, са надлежним институцијама заштите природе пратити стање свих параметара, како природних тако и створених, у ефектима активне заштите, утицаја дозвољених активности и промена стања заштићеног подручја.

Остваривањем сарадње, старалац ће, у оквиру националне и међународне мреже заштићених подручја и резервата биосфере са коришћењем савременх искустава у пракси управљања природним добрима, усклађивати своје мере и активности у управљању овим подручјем.

Савременим техничким средствима, употпуњаваће се формирана база података која ће бити у функцији управљања, коришћења и праћења стања у Парку природе.

Успостављањем свих видова сарадње са корисницима подручја Парка природе и локалним заједницама оствариваће се оптимализација коришћења подручја сагласно наменама и функцијама.

Презентацијом, популаризацијом и промоцијом значаја Парка природе, као и неопходном едукацијом кадрова и локалног становништва омогућиће се и адекватна валоризација свих његових вредности у будућности.

ПРОГРАМ МЕРА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ И РАЗВОЈУ ПАРКА ПРИРОДЕ ГОЛИЈА

Све планиране активности по овом Програму, групишу се у оквиру посебних програмских целина:

1. Организација управљања
2. Заштита и очување природних и створених вредности
3. Развојне активности
4. Уређење и опремање простора
5. Активности подршке и сарадње

ОРГАНИЗАЦИЈА УПРАВЉАЊА

ЗАДАТАК	РЕАЛИЗАЦИЈА	СРЕДСТВА	РОК
1. Израда и доношење акта о организацији Управе парка	Експертки тим, службе и органи управљача	/	03.2008.
2. Осавремењавање рада Управе парка (техничко опремање за рад)	Службе и органи управљача	1.600.000,00	06.2008.
3. Израда и доношење програма едукације запослених Управе парка	ЈП"Србијашуме" Службе и органи управљача	/	06.2008.
4. Едукација запослених за обављање послова и задатака Управе парка	Службе и органи управљача	240.000,00	08.2008.

ЗАДАТАК	РЕАЛИЗАЦИЈА	СРЕДСТВА	РОК
1. Обележавање и обнављање спољних граница	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе Геодетска управа	400.000,00	05.2009.
2. Обнављање граница I степена заштите	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе Геодетска управа	200.000,00	06.2008.

3. Обнављање граница II степена заштите	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе Геодетска управа	400.000,00	09.2008.
4. Постављање информативних таблича I степена заштите	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе Геодетска управа	1.200.000,00	09.2008.
5. Уређење 4 видиковца за излетнике	ЈП"Србијашуме"	800.000,00	10.2008.

ЗАШТИТА И ОЧУВАЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

ЗАДАТАК	РЕАЛИЗАЦИЈА	СРЕДСТВА	РОК
1. Истраживање природних вредности парка и културног наслеђа	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе		
Фаза I :-Израда Пројектног задатка	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе	30.000,00	02.2009.
-Израда научно стручне основе истраживања природних вредности	Експертски тим Завод за заштиту природе	100.000,00	08.2009.
Фаза II : -Успостављање сарадње са научним и истраживачким организацијама на националном и међународном нивоу за спровођење планираних активности	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе	400.000,00 Могућност конкурисања за донаторска средства	09.2009.
2. Израда упутства и обука запослених за праћење, идентификацију и инвентаризацију посебно заштићених врста флоре и фауне и картирање њихових станишта	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе	60.000,00	03.2008.

3. Израда Пројекта санације и ревитализације угрожених делова подручја парка	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту природе Министарство за заштиту животне средине		
Фаза I : -Израда Пројектног задатка	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту природе Министарство за заштиту животне средине	30.000,00	02.2010.
Фаза II : - Израда Пројекта санације и ревитализације угрожених делова подручја парка	ЈП "Србијашуме" Тим експерата Завод за заштиту природе Министарство за заштиту животне средине	1.200.000,00 Конкурсисање за реализацију средствима буџета РС	06.2010.
Фаза III : - Реализација Пројекта санације и ревитализације угрожених делова подручја парка	ЈП „Србијашуме“ Експертске организације и тимови	Донаторска средства и средства буџета РС	Континуирано
4. пројекти од значаја за остваривање основних функција заштите Парка природе	Завод за заштиту природе ЈП „Србијашуме“	Донаторска средства и средства буџета РС	Континуирано

РАЗВОЈНЕ АКТИВНОСТИ

ЗАДАТАК	РЕАЛИЗАЦИЈА	СРЕДСТВА	РОК
1. Израда типских пројекта „Народно градитељство Голије“			
Фаза I :-Израда Пројектног задатка	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе	60.000,00	06.2009.
Фаза II : - Израда Пројекта „Народно градитељство Голије“	Завод за заштиту споменика културе ЈП „Србијашуме“	3.500.000,00 Донаторска средства и средства буџета РС	2009./2010.

Фаза III : - Публиковање каталога са типским извођачким пројектима „Народно градитељство Голије“	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе	1.500.000,00 Донаторска средства и средства буџета РС	2009./2010.
2. Израда елабората за предлагање за заштиту објеката народног градитељства на подручју парка	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе		
Фаза I : - Израда методологије за одабир објеката на терену	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе	40.000,00	2011.
Фаза II : - Израда појединачних елабората за доношење аката о заштити	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе Министарство културе	500.000,00	2011./2012.
Фаза III : - Израда и публикавање атласа народног градитељства парка	ЈП "Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе Министарство културе	900.000,00 Донаторска средства и средства буџета РС	2012.
3. Подршка развоју села кроз инвестирање у рурални туризам.	Министарство пољопривреде шумарства и водопривреде	Средства буџета РС	Континуирано

УРЕЂЕЊЕ И ОПРЕМАЊЕ ПРОСТОРА

ЗАДАТАК	РЕАЛИЗАЦИЈА	СРЕДСТВА	РОК
1. Изградња и опремање центра за посетиоце „Одвраћеница“	ЈП „Србијашуме“ НИП	28.000.000,00	08..2008.
1. Изградња туристичког пута - повезивање планинских села и будућих туристичких дестинација која ће дати просторни план подручја П.П. "Голија".	ЈП „Србијашуме“ НИП	110.000.000,00 Донаторска средства и средства-НИП-а буџета РС	2008./2009.

3. Реконструкција и одржавање шумских саобраћајница у функцији парка природе	ЈП „Србијашуме“ Министарство за инфраструктуру	По годишњим плановима извођења радова	Континуирано
4. Изградња и опремање полифункционалног етно села за научно истраживачки рад, едукацију и школе у природи парка	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту споменика културе Министарство културе	45.000.000,00 Донаторска средства и средства-НИП-а буџета РС	2009./2010.
5. Израда регулационих планова и планова општег уређења насеља на подручју парка	Локалне самоуправе Министарство надлежно за планирање и уређење простора	По одлукама СО са подручја парка природе	Континуирано
6. Израда пројекта „Изградња и уређење примарних улазних пунктова Парка природе Голија“	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе Завод за заштиту споменика културе	1.600.000,00	2011.
7. Израда пројекта „Изградња и уређење пешачких стаза Парка природе Голија“	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе	90.000,00 Донаторска средства	2009.
8. Израда пројекта „Изградња и уређење стаза за рекреацију Парка природе Голија“	ЈП"Србијашуме" Завод за заштиту природе	100.000,00 Донаторска средства	2009.

АКТИВНОСТИ ПОДРШКЕ И САРАДЊЕ

ЗАДАТАК	РЕАЛИЗАЦИЈА	СРЕДСТВА	РОК
1. Формирање информационог система	ЈП"Србијашуме"	500.000,00	2008.

2. Чланство и сарадња са међународним асоцијацијама	ЈП"Србијашуме"	600.000,00	Континуирано
3. Израда програма и пројекта промоције, презентације Парка природе	ЈП"Србијашуме"	1.200.000,00	Континуирано
4. Заједничке програмске активности са локалним заједницама	ЈП"Србијашуме"	700.000,00	Континуирано
5. Публиковање брошура, каталога, флајера и осталих промотивних материјала Парка природе	ЈП"Србијашуме"	1.500.000,00	Континуирано

ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ И РАЗВОЈА ПАРКА ПРИРОДЕ ГОЛИЈА

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА

Законом о заштити животне средине, утврђено је да се средства за заштиту и развој заштићених природних добара, обезбеђују из: буџета, прихода који се остварују обављањем делатности стараоца-управљача, од надокнада за коришћење природног добра и из других извора у складу са Законом.

РЕЗРВАТ БИОСФЕРЕ „ГОЛИЈА – СТУДЕНИЦА“

КОНЦЕПТ РЕЗЕРВАТА БИОСФЕРЕ

Резервати биосфере представљају подручје копнених или моринских екосистема, међународно признатих у оквиру UNESCO- овог програма човек и биосфера МАВ (Man and Biosphere program) који заједно чине светску мрежу резервата.

На предлог националног МАВ комитета, међународни савет за координацију МАВ програма донео је одлуку о проглашавању резервата биосфере Голија – Студеница, који се налази у границама Парка природе Голија.

Оправданост номинације Голије за резерват биосфере потврдио је и господин Мартин Прајс, представник МАВ комитета приликом боравка и обиласка Голије током маја месеца 2001. године. У новембру месецу 2001.године Међународни савет за координацију МАВ програма донео је одлуку о проглашењу резервата биосфере Голија – Студеница и Генерални директор UNESCO-а о томе је обавестио Републику Србију додељујући Сертификат староцу овог природног добра ЈП "Србијашуме" – Београд.

Резерват биосфере мора да испуни три основна комплементарне функције:

Функција заштите – заштита предела, екосистема, врста и генетичке разноврсности.

Функцију развоја – економски и друштвени развој базиран на принципима социјалне,културне и еколошке одрживости

Функција подршке – научно-истраживачки рад, праћење стања, образовање и развој на локалном, националном и глобалном нивоу.

ПРОСТОРНА ОРГАНИЗАЦИЈА РЕЗЕРВАТА БИОСФЕРЕ

Резерват биосфере Голија – Студеница налази се на делу Парка природе Голија и простире се на површини од 53.804 ха на територији општина Ивањица и Краљево.

Површина резервата подељена ја на три Зоне по намени и то:

Централно подручје (кор зона) која се у потпуности поклапа са I зоном заштите Парка природе (496,60 ха) са исто наменом и реонима заштите.

Заштитна (бафер зона) се такође поклапа по површини, намени и режимом заштите са II зоном заштите Парка природе и има површину од 3.661,50 ха.

Прелазно подручје (транзитивна зона) са површином од 49.645,90 ха поклапа се и одговара подручју и режимом III степена заштите Парка природе Голија.

ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РЕЗЕРВАТА БИОСФЕРЕ

- Очување биолошког диверзитета
- Очување здравих екосистема
- Стицање знања о природним системима и њиховим променама
- Стицање сазнања о традиционалним облицима коришћења замљишта
- Стицање сазнања о коришћењу природних ресурса на усаглашен начин
- Сарадња у решавању проблема везаних за природне ресурсе